

Jaargang 30

juni 2015

nummer 81

Groe ninga

Vriendenbulletin

STICHTING VRIENDEN VAN DE STAD GRONINGEN

COLOFON INHOUDSOPGAVE

Colofon

Redactie:

Drs. P. J. E. Bootsma
Dr. T. van der Meulen
Ir. T. H. J. Sleyfer
Drs. M. J. A. Vooijs
M. Hintzbergen

Lay-out

C. Weis, Groningen

Druk:

Drukkerij C. Weis

Redactieadres:

Crouwelstraat 52,
9731 ME Groningen.
050-5424848
maria@hintzbergen.nl

Afbeelding omslag:

'Meikermis'

foto: Tom van der Meulen

Kopijdatum

nummer 82:

1 september 2015

Kopij aanleveren in Word,

foto's:

JPEG, Tiff of EPS

Inhoudsopgave:

Tom van der Meulen <i>Van de voorzitter</i>	1
Tom van der Meulen <i>De een z'n stad is niet die van de ander</i>	2
Tineke Vooijs <i>Jan van der Laan onderscheiden</i>	6
Tineke Vooijs <i>Hoge bebouwing in binnentuinen in de binnenstad is niet meer mogelijk</i>	8
Pieter Bootsma <i>Het laatste verslag van de Welstands- en Monumentencommissie van Groningen</i>	9
Tom van der Meulen <i>Berichtgeving over student en stad – Een oefening in close reading</i>	10
Pieter Bootsma <i>De Burgertop, een impressie</i>	12
Bijdragen/reacties Correctie Vriendenbulletin maart 2015 Mailadres doorgeven Oproep	14
Activiteiten	16
Groningana	17

G r o e n i n g a

Van de voorzitter

De Vrienden zijn een partij in de meningsvorming over de stad. Daarbij is het niet per se de gemeente tot wie de Vrienden zich richten. De stad is meer dan het resultaat van gemeentelijk beleid. Wat er in een stad gebeurt (en wat een stad is) is het resultaat van een schier onontwarbare kluwen van initiatieven van diverse actoren, beoogde en niet beoogde effecten van handelen, krachtsverhoudingen, competitie, nalatigheid, sloomheid en soms ook slim gebruik maken van zich plotseling voordoende mogelijkheden. Niet alleen de gemeente, maar ook anderen spelen in dit concert, soms ook kakofonie, hun partij.

Nu is het probleem dat in een (beleids)arena waarin zich diverse partijen bevinden het niet bij voorbaat gegeven is welke partij het 'bij het rechte eind heeft', zodat anderen zich daar naar zouden moeten voegen. Dat gezag heeft geen enkele partij, al kunnen sommige partijen, zoals een overheid, met hun institutioneel bepaalde gezag zaken bewerkstelligen die anderen niet kunnen. Niet-overheden kunnen ook gezag opbouwen door verstandig in zo'n arena te opereren. En er zijn natuurlijk nog tal van andere instrumenten (kapitaal, *unique selling points*, draagvlak onder bevolking en ook bij andere partijen, enzovoort) om zaken gedaan te krijgen. En naast geoorloofde middelen zijn

er ook nog de niet-geoorloofde. We wijzen slechts op een Roermondse ex-wethouder, een Noord-Hollandse ex-gedeputeerde en de NS dochter Abellio in Limburg. Aan de *effectiviteit* van hun inzet doet dit echter

niets af, althans op korte termijn. Overigens: we hoeven hier niet uitsluitend naar niet-Groningers te wijzen: een ingezonden stuk in Trouw van 30 april maakte melding van een te Groningen gevestigd accountantskantoor waar het de gewoonte was de uren die je niet kon toeschrijven aan een bepaalde klant, in dit geval FC Groningen, in rekening te brengen bij andere (grote) klanten van het kantoor. Zo werd FC Groningen gespaard ten koste van een bouwbedrijf in Groningen, een ziekenhuis in Delfzijl en een zorginstelling in Drachten. Aldus deze brief. En wie herinnert zich niet de voorzitter van deze club in de jaren tachtig, R. de V.?

Wat is de mening van de Vrienden in een dergelijke 'jungle' waard? Als je zelf overtuigd bent van je gelijk en verstandig opereren, krijg dan nog maar eens gedaan dat anderen dat ook vinden. (Deze zin is op twee manieren te lezen). Dan gaat het niet alleen om de inhoud maar ook om de wijze van presenteren. Mocht je van mening zijn dat je moet verwijzen naar de herkomst van je ideeën dan lukt het niet. Gehoor, laat staan consensus, krijg je niet door te hameren op het voortreffelijke fundament van je overtuigingen maar verkrijg je door ook ontvankelijk te zijn voor zienswijzen van anderen, ook al ben je het daarmee niet in alle opzichten eens. In dat opzicht is een opmerking van Gert

Biesta (Brunel University Londen) in Trouw van 9 april 2015 interessant: "Mensen handelen in mijn ogen pas volwassen als ze niet alleen kijken naar hun eigen belang, maar ook naar dat van anderen". De grootste uitdaging in het verkeren met anderen is niet bij voorbaat uit te gaan van je eigen gelijk, maar tegelijk ook niet je eigen denkbeelden voor waardeloos verklaren – zo je dat al zou kunnen. Anti-anti-etnocentrisme, noemde Rorty dat.

Dat lijkt een aardige maatstaf op te leveren voor discussies in (en over) het openbaar domein. We spitsen de zaak even toe op Groningen: bij de discussies over de nieuwe Groninger woonvisie in het Paleis op 19 maart

Dat lijkt een aardige maatstaf op te leveren voor discussies in (en over) het openbaar domein.

jl. werd van studentenzijde met de grootst mogelijke vanzelfsprekendheid geponeerd dat de stad, en met name de binnenstad met schilwijken als de Schildersbuurt, *hun* speelsterrein is. Anderen moeten daar maar weg. Dat roept de vraag op of het samenleven in een stad alleen maar de toevallige uitkomst van krachtsverhoudingen is of dat er ook een beroep kan worden gedaan op enig gemeenschappelijk belang (en misschien zelfs een gedeelde waarde, ik durf het haast niet op te schrijven)? Overigens lijkt de gemeentelijk visie als zou studenten (en vooral: kamerexploitanten en –ontwikkelaars), alle ruimte moeten worden gegeven te kantelen. En dat zien de Vrienden als winst. Nu nog de vertaling in bestemmingsplannen in de schilwijken.

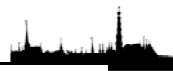
In dit bulletin wordt weer aandacht gevraagd voor een aantal zaken in de stad die ons bezighouden: de economische betekenis van de kennissector (een nieuw onderzoek), het vervolg op de perikelen in de Haddingestraat waarover in de vorige aflevering werd geschreven, de Burgertop G1000, het nieuwe jaarverslag over de welstand, JOP en, het begint bijna traditie te worden, een koninklijke onderscheiding.

Bronnen:

Interview met Gert Biesta in Trouw 9.4.15: Is de student tevreden? Dan doe je iets verkeerd.

Jan Chris de Boer (Stadskanaal). Joris Luyendijk (1) Ingezonden stuk in Trouw 30.4.2015

De een z'n stad is niet die van de ander

Ronald Plasterk, minister van binnenlandse zaken, begon, sinds zijn beide projecten 'alle gemeenten meer dan 100.000 inwoners' en de 'bestuurlijke herindeling van de Randstad' op hun gat liggen, dit voorjaar een nieuwe discussie: "beschouw Nederland als één stad, en dan moeten die koeien het land uit" (Trouw 15 april). Want dat vinden zijn anglo-amerikaanse vrienden maar raar, die koeien in die parken. EU-budgetten, voor de landbouw geoormerkt, zouden aan stedelijke ontwikkelingen moeten worden besteed. Een interessante gedachte, want het brengt twee dingen samen: Nederland als dichtbevolkt land en Nederland als majeure exporteur van agrarische producten. Dat lijkt te schuren. En met het verdwijnen van een ministerie dat voor een nationaal ruimtelijk beleid verantwoordelijk is, is het jachtveld vrij voor initiatieven zoals van de minister van binnenlandse zaken.

Nu moet worden toegegeven dat wanneer Nederland zich wat minder op de land- en tuinbouw zou richten, dat het landschap zeker voor een deel ten goede komt. Niet zozeer vanwege die koeien die zouden verdwijnen (de schaalvergroting zet hier gewoon door, en mogelijk gaan alle koeien ook zonder EU-budgetten de stal in om er nooit meer uit komen) en ook niet vanwege de bollenvelden. Want de winst zit dan in de kassen, van wie ik nog nooit iemand heb horen zeggen dat ze tot de visuele ruimtelijke kwaliteit bijdragen. Misschien heeft de designacademie in Eindhoven hier nog eens een oplossing voor. Minder

kassen betekent minder versterking, of beter, minder verglazing van het landschap. Dat zou winst kunnen zijn. Een hogere gasprijs, gevolg van verminderde winning in Groningen, kan daarbij helpen,

al betekent de opwarming van de aarde/atmosfeer weer een *verminderde* afhankelijkheid van het gas. Dus of de energieprijs de kas doet verdwijnen is twijfelachtig.

Plasterks opmerkingen zijn niet onweersproken gebleven. In Trouw (22 april) pleitte Tom Maas (oud beleidsmedewerker ministerie van infrastructuur & milieu) juist voor een voortbouwen op de hoge

kwaliteit die de ruimtelijke inrichting in Nederland heeft: toegankelijkheid van polderlandschappen vanuit steden. Anders gezegd: stadslandschappen vol groen, relatief veel laagbouw en alles binnen handbereik. Wel dreigt dit met het liberale beleid sinds de eeuwwisseling in het slop te geraken omdat *laissez faire* niet leidt tot slimme ruimtelijke oplossingen in termen van meervoudig ruimtegebruik, maar dat ter zijde. Eerder revitalisering van dit op meervoudig ruimtegebruik gericht beleid dan stimuleren van hoogstedelijk wonen, aldus Maas. Toch valt hier nog wel wat meer over te vertellen. Ik kom daarop

*"beschouw Nederland als één stad,
en dan moeten die koeien het land uit"*

na lezing van een interview met Ed Taverne in het Historisch Geografisch Tijdschrift van april. Taverne – en dat is voor hem als architectuurhistoricus opvallend – fulmineert daarin tegen de morfologische benadering die in de archeologie en historische geografie worden gevolgd. Bij de archeologie is dat nog wel te begrijpen, omdat daar artefacten de enige 'kenbron' zijn. Maar dat histo-

Foto's: Tom van der Meulen

'Forumgat' versus Peizermade (zie foto rechts)

risch-geografische bijdragen bijna altijd over het landschap gaan, en dat een begrip als stad vooral met stenen wordt geassocieerd, daar moeten we eigenlijk vanaf, aldus Taverne. En het is zeer te betreuren dat historische en archeologische onderzoeken in oude stadskernen zich zo vaak verliezen in de vraag: "wanneer kunnen we nu van een stad spreken"? Hij bepleit een oriëntatie van historici (waaronder architectuurhistorici, historisch geografen, erfgoedplanners en dergelijke) op een meeromvattend stadsbegrip. Dat betekent niet alleen maar letten op wat steden van (zogenaamde) niet-steden onderscheidt (bebouwing, bevolking, werkgelegenheid, kortom alles wat steden als begrensd gebied kenmerkt, inclusief gratuite opmerkingen als dat nu meer dan de helft van de wereldbevolking in steden woont), maar ook (en meer!) letten op relaties, communicatiepatronen, stromen, interactie. Om het in termen van Castells te zeggen: niet alleen *space of places* maar ook *space of flows*. Hij betreurt dat bij de UvA de historici geen deel uitmaken van het *Centre for Urban Studies*. Zaken als erfgoed moeten in Taverne's visie veel breder worden bekeken dan in termen van een pilastertje hier en een voluut daar (om nog maar te zwijgen van vervallen gebouwen, halve ruïnes waar

nooit iemand naar omkeek tot die 'opeens' een ondersteunende functie blijken te hebben voor de zogenaamde lokale identiteit. Daar zou nog wel eens een mooi promotieonderzoek op losgelaten kunnen worden!). Om hem even letterlijk te citeren: "erfgoed is allang niet meer alleen het exclusieve terrein van Heemschut, maar vooral van stadsbestuurders en ontwikkelaars.[....] We moeten [....] ons realiseren dat erfgoed-status niet alleen culturele en economische effecten maar ook het leven van de lokale stadsgebruikers diepgaand beïnvloedt". Tot zover, met hier en daar een vrijheid van mijn kant, Taverne.

dat hij zich op het territoriaal aspect oriënteert: het openbaar bestuur is immers ook territoriaal bepaald! Directe invloed van het openbaar bestuur reikt slechts tot de gemeentegrenzen. Taverne daarentegen verrast, als architectuurhistoricus, met het veel modernere stadsbegrip: stromen, communicatie, netwerken.

Wat betekent dit voor Groningen? En wat betekent het voor de Vrienden van de stad? Er zijn wel eens opmerkingen gemaakt als zou Groningen de enige niet-netwerkstad (een stedelijk cluster in een omgeving van andere stedelijke clusters) van Nederland zijn.

*er mag dan wel wat op de stad
aan te merken zijn,
erbuiten heerst slechts duisternis*

Vergelijken we Plasterks opmerkingen over de stad met die van Taverne, dan zien we de minister zich oriënteren op het traditionele stadsbegrip: de stad als welomschreven, van andere gebieden te onderscheiden cluster van bebouwing met bijbehorende activiteiten. Koeien passen daar niet in. En als minister van binnenlandse zaken is het ook niet heel verwonderlijk

Daarmee zou Groningen het voorbeeld zijn van een traditionele (centrale) stad die zich duidelijk van zijn omgeving onderscheidt. Groningen verheft zich immers op de Hondsrug als een Cycloop in het land der blinden, met andere woorden: er mag dan wel wat op de stad aan te merken zijn, erbuiten heerst slechts duisternis. Samen met termen als compacte stad, hoofdstad van het noorden, stad en ommelaand (als tegenstelling gezien, al heeft dit nog wel wat vriendelijks) zijn dit verschijningsvormen van het traditionele, territoriaal bepaalde begrip van stad. Wat hier volstrekt wordt genegeerd is dat Groningen bestaat bij de gratie van relaties met personen, bedrijven en andere instellingen binnen en buiten de stad. Niet alleen in termen van *daily systems* (dagelijks gebruik van voorzieningen door mensen die buiten Groningen wonen) maar ook in termen van leveranties, zakelijke relaties tot ver in het buitenland, relaties die universiteit en UMCG onderhouden met verre partnerinstellingen, deelname aan

De ene stedelijke leegte is de andere niet

wereldwijde symposia, het participeren in culturele circuits en noem maar op. Mocht de gasrotonde ooit iets voor Groningen gaan betekenen (sinds de publiciteit over aardbevingen is het opvallend stil rond die rotonde) en als het daarbij niet gaat om rechts- of linksdraaiend aardgas, dan speelt Groningen een rol op de wereldgasmarkt – voor zover dat al niet nu via de Gasunie het geval is. Wel kun je ook heel goed in gas handelen vanuit Londen, Novosibirsk, Calgary of Dubai. Dus of Groningen met een deels uitgeput, zich zettend gasveld, een buizenstelsel en wat afsluiters in dezen een *unique selling point* heeft weet ik niet. Maar los daarvan, en met inachtneming van het

feit dat ook niet elke activiteit zeer hecht aan zijn plaats van vestiging is gebonden, hoeveel mailtjes,

briefjes en andere berichten, maar ook pakketten en bulkgoederen worden op een dag vanuit

Oosterparkwijk - Tuinstad met ruimte

Groningen naar een geadresseerde buiten de stad gestuurd? En hoeveel daarvan Groningen krijgt van buiten dagelijks binnen? Om over de verplaatsing van personen maar te zwijgen! Met andere woorden: Groningen is gewoon een netwerkstad. Alleen: als je naar de stenen kijkt dan liggen die inderdaad niet in de Peizermaden.

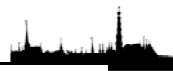
Maar nu de Vrienden. Vanouds richten zij zich op de binnenstad, en met name het visuele (belevings) aspect daarvan. Dat bergt het risico in zich de binnenstad te bekijken los van wijken eromheen (en, wat meer is, los van alle relaties die Groningen tot de stad maken die het is). Niet alleen hebben de wijken betekenis voor de binnenstad, de binnenstad heeft ook betekenis voor de wijken. In hoeverre, om nu maar eens een vraag te stellen, is een begrip als stedelijke integratie leidend in de gedachtegangen die de Vrienden volgen? Denken zij dat met regel-

geving de kwaliteit van de binnenstad kan worden gehandhaafd of liefst versterkt? Wordt de betekenis van regelgeving zo niet overschat? In hoeverre participeren de bewoners van de verschillende wijken in de stad als geheel? Wat is de plaats van de binnenstad daarbij? In hoeverre wordt, door beeldvorming en terminologie versterkt, er simpelweg van uitgegaan dat diverse groepen (student en stad-ger, maar ook de Oosterparker en de inwoner van Helpman) *niet* met elkaar communiceren? In hoeverre is de stad als geheel voor de inwoners een relevante referentie, anders gezegd: is er een gevoel en ook een beleven van de stad als geheel (en een gevoel voor verantwoordelijkheid voor de stad als geheel?) Bestaat dat besef, om nu maar iets te noemen, ook bij de universiteitsbestuurders? Of is de stad voor hen alleen maar een vehikel om hun ambities te verwezenlijken? En in hoeverre bestaat dat besef bij de verschillende gemeenteraadsfracties? Komt men slechts op voor een deelbelang van een achterban of ziet men

ook het belang van het geheel? En iets heel anders: als het Groningse volkshuisvestingsbeleid (of, ruimer, het woonbeleid en iets wat participatiebeleid zou mogen heten) zich voor laat staan op de gedetailleerde leefstijlanalyses die er voor de verschillende wijken gemaakt zijn dan lijkt dat eerder op het cultiveren van bestaande verschillen dan op het kritisch kijken naar de vraag in hoeverre een meer of mindere integratie, met die leefstijlen geassocieerd, eventueel in een positieve richting kan worden gebogen. Zal er nog eens een tijd aanbreken dat de Vrienden zich wat meer de stad als geheel tot hun onderwerp van zorg maken?

Literatuur: 'Je moet je niet in vastliggende ruimtelijke structuren denken maar in stromen, activiteiten, invloedsferen, constellaties'. Interview van Jaap-Evert Abrahamse en Marcel IJsselstijn met Ed Taverne. *Historisch-Geografisch Tijdschrift XXIII* (2015) nr 1, pp 3-14

Jan van der Laan onderscheiden

Jan van der Laan, onze penningmeester, heeft een lintje gekregen. De koning heeft hem benoemd tot lid in de Orde van Oranje Nassau vanwege zijn vele en jarenlange vrijwilligers-werkzaamheden. Hoewel hij 84 jaar is, werkt hij nog steeds als vrijwilliger bij verschillende organisaties.

In zijn Laudatio vermeldde burgemeester Den Oudsten zijn vele werkzaamheden.

'Jan was in 1996 betrokken bij de oprichting van het Hospice Gasthuis Groningen. Als accountant onderzocht hij de mogelijkheden voor oprichting en of er exploitatie en beheer van het gasthuis mogelijk was.

Als onafhankelijk accountant verzorgde hij op vrijwillige basis vanaf het begin de administratie van het Hospice. Intussen is hij ook bestuurslid van de stichting. Het Hospice functioneert nu al 16 jaar uitstekend met een bezettingsgraad van 80%.'

'Daarnaast was Jan sinds 1995 tot 2014 secretaris van de Stichting Vrienden van de Stad en is hij vanaf 2005 tot heden penning-

meester. Jan is voor de Stichting, die ondermeer als doel heeft het bevorderen van de kennis van de geschiedenis en het historisch karakter van de Stad, een betrouwbaar, integer en loyaal bestuurslid. Met zijn enthousiasme wist hij anderen te betrekken bij het werk van de Stichting.' Den Oudsten zei daarbij, dat hij persoonlijk de Vrienden een warm hart toedraagt.

'Verder was Jan ook voorzitter van de commissie van Beheer van de Gereformeerde Kerk Helpman en directielid en penningmeester van de Groote Sociëteit. In de jaren '70 werkte hij 10 jaar pro deo als penningmeester bij de Woningbouwvereniging Patrimonium en tot en met 1995 enkele jaren bij de reclasseringsorganisatie SORG.'

Deze onderscheiding maakt nieuwsgiering naar de man achter de onderscheiding. Wanneer hij vertelt over zijn verleden kom je in een andere wereld terecht, in Nederlands-Indië in de jaren '31-'45 en in Indonesië in de jaren '50-'55.

Jan is in 1931 geboren op Java in Djokja (Jokjakarta) in Midden-Java. Zijn vader was assistent-resident in Wonosari in deze provincie.

Ook heeft hij in het hart van Borneo gewoond in een huis op palen tussen de rubberplantages in primitieve omstandigheden. Zijn moeder leerde hem al vroeg lezen en schrijven. Weer terug in Djokja kwam hij als 6-jarige in de tweede klas. Later in Bandoeng ging hij naar de Prinses Julianaschool waar hij zeer goed Nederlands onderwijs kreeg. Tot voor kort organiseerde Jan ieder jaar een reünie in Nederland voor de oud-klasgenoten van deze school.

In maart 1942 bezetten de Japanners Java en kwam Jan met zijn moeder en broertjes in een kamp terecht, later in een jongenskamp. In de kampen – nog steeds in Bandoeng – probeerde hij zoveel mogelijk te leren, eerst van kampmoeders, later van kampva-

Vierde klas van de Prinses Juliana School te Bandoeng, 1939/1940.
Jan staat in de bovenste rij, tweede van links (de jongen met de stropdas)

ders die les wilden geven (er waren geen boeken). Hij leerde daar zoveel dat hij in 1946 in Groningen in de derde klas HBS geplaatst werd.

Jan wilde na zijn eindexamen HBS in 1949 naar de TH in Delft, maar dat was financieel niet mogelijk. Hij ging werken bij de Nationale Handelsbank, Singel 250 te Amsterdam waar hij een stafopleiding volgde. In het internaat in Bussum waar hij toen woonde, kreeg hij les in paardrijden, schermen en andere sporten. Na een jaar werd hij uitgezonden naar Indonesië. Tegen zijn zin, hij had liever gewerkt op een kantoor buiten Indonesië. Hier werkte hij vijf jaar: in Soerabaja, Djakarta en twee jaar in Makassar (Celebes). Daar zaten slechts twee stafleden op het kantoor, de agent en Jan als procuratiehouder. Het was er erg gevaarlijk door gevechten tussen soldaten van het Indonesische leger en plaatselijke verzetsgroepen. In 1955 nam hij ontslag en kwam hij naar Nederland. Na drie

jaar militaire dienst, onderbroken door herstel van een aanrijding, begon hij eindelijk in 1958 aan de studie economie in Groningen.

In drie jaar haalde hij zijn kandidaats. Dat ging zo snel omdat hij in diensttijd al het een en ander aan zijn studie had gedaan. Jans vrouw Ali was kostwinster. Ze trouwden in 1961. Alie bleef niet lang kostwinster.

In 1962 solliciteerde Jan naar een baan bij de Rijksaccountantsdienst toen Ali door de geboorte van een zoon minder kon werken. Hij heeft daar bijna 30 jaar gewerkt. Hij hield zich onder andere bezig met de controle van belastingaangiften van grote ondernemingen. Bij dit bureau aan het H.W. Mesdagplein werkten 15 accountants.

Naast zijn werk bleef Jan studeren. Begin 1965 deed hij doctoraal examen, in 1969 het examen voor accountant. Daarnaast gaf Jan ook 20 jaar lang lessen recht en economie aan MEAO-leerlingen van het Christelijk Avondcollege. Ook gaf hij lessen bij opleidingen binnen de belastingdienst. In de avonduren studeerde Jan

2001, posters plakken tegen de parkeergarage onder de Grote Markt

automatisering en rechten aan de RuG. Na het kandidaats burgerlijk recht, werd hij in 1983 mr. In het fiscaal recht.

Op zijn 60ste jaar, in 1991, ging Jan met prepensioen. Toen kwam er meer tijd voor vrijwilligerswerk. Van zijn bestuurstijd bij de Vrienden van de Stad vond hij de meest opwindende periode die van het correctief referendum over de vernieuwing van de Grote Markt Noordzijde met het plan voor de parkeergarage onder de Grote Markt. Er moesten handtekeningen worden verzameld voor het aanvragen van het referendum. Samen met Piet Spijk reed hij door de stad van Hoogkerk tot Euvelgunne om posters op verkiezingsborden te plakken. De Vrienden werkten samen met andere groepen bezwaarden. Dat er zoveel tegenstemmers waren dat het gat in de Grote Markt niet doorging, was een onverwacht resultaat.

Nu wil Jan het penningmeesterschap overdragen. Hij wil graag dat zijn opvolging soepel verloopt. Het bestuur van de Vrienden van de Stad zoekt mee. Wie wil deze actieve en enthousiaste penningmeester opvolgen?

Hospice Gasthuis Groningen aan de Eendrachtskade NZ 19
foto: Tineke Vooijs

Hoge bebouwing in binnentuinen in de binnenstad is niet meer mogelijk

Hoe is het afgelopen met de plannen voor de bouw van een studentenflat van bijna 12.5 meter hoog op het achterterrein van het monumentale pand Haddingestraat 17? Deze flat zou op een afstand van 1.30 meter van de kleine huisjes van het juffer Margaretha Gasthuis verrijzen. Dit gasthuis ligt aan een intiem hofje waaraan ook vier rijksmonumenten liggen: de Lutherse Kerk, het Luthers Gasthuis, het Luthers weeshuis en het Lutherzaaltje. De bouw van de studentenflat zo dicht op het Luthers complex zou niet alleen het woongenot van de bewoners aantasten maar ook de belevingswaarde voor bezoekers van deze cultuurhistorisch waardevolle plek.

De omwonenden van nummer Haddingestraat 17 en de Bond Heemschut maakten bezwaar tegen de omgevingsvergunning die de gemeente had verleend. Uiteindelijk adviseerde de bezwarencommissie de gemeente haar besluit te herzien en de omgevingsvergunning in te trekken, omdat het plan in strijd is met het oude en het nieuwe bestemmingsplan.

Waarom is de vergunning in strijd met het oude bestemmingsplan?

1. Omdat het hier zou gaan om drie hoofdmassa's op het perceel Haddingestraat 17 en volgens het bestemmingsplan van 1995 moeten de voorgevels van de hoofdmassa's ononderbroken in de bouwgrens liggen. (art. 4.B.II.3)

2. Omdat het plan niet voldeed aan de eis van het bestemmingsplan dat er maximaal 4 en minimaal 3 bouwlagen gebouwd mochten worden achter Haddingestraat 17. Volgens het bouwplan zou er namelijk ook een eenlaags gebouw op de binnentuinen worden neergezet. (Art. 6.2)

3. Omdat in de tijd van de vergunningverlening het nieuwe bestemmingsplan al in voorbereiding was, werd het bouwplan ook aan het nieuwe bestemmingsplan getoetst. Ook hieraan voldeed het niet omdat het nieuwe bestemmingsplan op binnenterreinen in de binnenstad alleen bebouwing tot maximaal 4 meter toestaat.

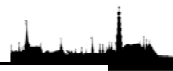
4. Vervolgens heeft de bezwarencommissie overwogen of er een binnenplanse vrijstelling kon worden verleend. De gemeente heeft dit niet zelf overwogen omdat volgens de gemeente het bouwplan wel binnen het bestemmingsplan past. Volgens de bezwarencommissie moet bij een binnenplanse vrijstelling een belangenafweging plaats vinden tussen de belangen van de partij die het binnenterrein wil bebouwen en de bewoners rond het binnenterrein. Daarbij woog ook zwaar dat de gemeenteraad een bewuste keuze heeft gemaakt om de bouw op binnenterreinen in de binnenstad te beperken. De bezwarencommissie ziet daarom geen mogelijkheid voor het college om nu, in deze situatie, via een binnenplanse vrijstelling van de regels van het oude bestemmingsplan af te wijken.

Het college heeft het advies van de bezwarencommissie overgenomen en de vergunning ingetrokken.

Er is nog meer goed nieuws over het Juffer Margaretha Gasthuis. Het gemetselde toegangspoortje uit de jaren '20, dat in de jaren '90 deels werd gesloopt, is hersteld. Het ijzeren hek, onaantrekkelijk, maar wel functioneel, wordt vervangen door een houten deur.

Juffer Margarethagasthuis Groningen

Het laatste verslag van de Welstands- en Monumentencommissie van Groningen

Voor het laatst is het jaarverslag van de *Welstands- en Monumentencommissie van de gemeente Groningen*, betrekking hebbend op de periode van 1 januari 2013 tot 1 oktober 2014 verschenen. Op 1 oktober jongstleden was het gebeurd met de commissie die door de gemeente in sneltreinvaart werd afgeschaft. Niet dat er geen welstandsadviezen meer zullen verschijnen en niet dat er geen jaarverslagen over de welstand zullen volgen maar ze zullen afkomstig zijn van de stadsbouwmeester en niet meer van een commissie bemand met plaatselijke deskundigen, met name architecten, onder leiding van een van elders komende voorzitter. We hebben eerder in ons blad geschreven dat we onze bedenkingen hadden bij deze verandering. En in de gemeenteraad konden lang niet alle leden de verandering waarderen. Maar de coalitie zette door.

Het verslag heeft een beetje de toon gekregen van een zwanenzang. Nog eenmaal wordt gewezen waarop al eerder werd gewezen of voor is gewaarschuwd. In zijn inleidend woord kondigt de voorzitter aan dat hieraan twee nieuwe adviezen aan het college van B en W zullen worden toegevoegd: namelijk over schipshuisjes en over de grote gebiedsontwikkelingen in Groningen. Maar wie vervolgens aan het lezen slaat zal ontdekken dat de lezer onthouden wordt wat in dezen het college is geadviseerd. Zouden die adviezen wel zijn uitgebracht vraag je je onwillig af.

Opdrachtgevers

Wat in een eerder jaarverslag ook al aan de orde kwam is dat een andere categorie van opdrachtgevers de

bouw in onze stad thans is gaan domineren. De corporaties hebben een stap teruggedaan, marktpartijen (ontwikkelaars, beleggers) komen niet boven Zwolle. Opgekomen zijn de *incidentele opdrachtgevers*. Daarmee bedoelt de commissie de particuliere opdrachtgevers die bijvoorbeeld hun woning van een extra verdieping voorzien. Overigens opereren ons inziens wel degelijk ontwik-

kelaars op de Groningse markt. We doelen op de kleinschalige en soms wat groterschalige bouwers van studentenpanden en optoppingen die het Groningse dakenlandschap in toenemende mate ontsieren.

Laagwaardige ontwikkelingen

Zoveel is duidelijk, die verschuivingen in opdrachtgeverschap doen afbreuk aan het aanzien van de stad. De welstandscommissie heeft gemerkt dat aan de ter beoordeling ingeleverde ontwerpen van de incidentele opdrachtgevers vaak geen architect meer te pas komt. En de ontwikkelaars van de studentenpanden doen eerder aan revolutiebouw dan aan degelijke, duurzame bouw.

Laagwaardige ontwikkelingen noemt het jaarverslag dat. Om deze ontwikkelingen te stoppen adviseert de welstandscommissie het gemeentebestuur stringentere regels op te stellen, zowel in de bestemmingsplannen als in het welstandsbeleid. Daarmee wordt de schuld voor de laagwaardige ontwikkeling bij de gemeenteraad gelegd. Terecht, want de gemeenteraad stelt de bestemmingsplannen en het welstandsbeleid vast en die waren naar de opvatting van de

commissie te ruimtegevend. En toch heb ik me de afgelopen jaren vaak afgevraagd of de welstandscommissie ook niet wat stringenter had kunnen adviseren en de door de Raad geschapen ruimtegevende condities in Groningen wat meer had kunnen frustreren. Laagwaardige ontwikkelingen kun je toch niet op zijn beloop laten?

De welstandscommissie herhaalt de klacht over de gebrekkige handhavingspraktijk. Het ontwerp wordt niet uitgevoerd zoals afgesproken. Goedkopere materialen vervangen voor de gemeente ongezien de overeengekomen duurdere materiaalkeuze. Opeenvolgende wethouders lijken er maar niet in te slagen de handhavingscultuur te verbeteren.

De betekenisvolle rol van de overheid

In een tijd waarin het politieke klimaat beheerst wordt door de gedachte dat de overheid de burger zo weinig mogelijk voor de voeten moet lopen en zoveel mogelijk ruimte

Het ontwerp wordt niet uitgevoerd zoals afgesproken

moet geven om zich te manifesteren, is het goed dat de welstandscommissie wijst op de rol van de gemeente bij het afwegen van tegengestelde particuliere belangen en bij het afwegen van het particuliere tegenover het publieke belang. Wil de overheid deze afwegingen kunnen maken dan zijn bestemmingsplannen en welstandsregels nu eenmaal noodzakelijk.

Tot besluit

Of de stadsbouwmeester het beter zal doen? Dat hangt af van de regels -ook hij moet in de context van bestemmingsplan en welstandscriteria werken- en van zijn eigen inzichten en opvattingen. Vooralsnog zijn we een beetje sceptisch zoals dat vermoedelijk ook geldt voor de welstandscommissie zelf die immers in het vorige jaarverslag pleitte voor haar voortbestaan. Wellicht zeggen de commissieleden het Vondel na:

Veur een slot dan, gasthuispeter:

Als ik vraag jouw oude haan,

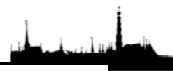
Waar hij ziet dit gekspul aan:

"Maken 't jonge hanen beter

Dan het oude hok voorheen?"

'k Wed hij 't hoofd schudt en kraait:

"Neen!"

Berichtgeving over student en stad

Een oefening in close reading

Steden hechten eraan deel te hebben in de zogenaamde kennis-economie. Daarover heb ik ruim een jaar geleden al in dit Bulletin geschreven (nr 76, februari 2014, over het onderzoek van TNO: 'Kennis als economische motor' uit 2009 met zijn betreurenswaardige samenvatting). Met die kennis-economie liften studenten graag mee. Dat is wat anders dan dat ze er deel van uitmaken, al is dat ook een zaak van definitie. Dat steden hun voor-spoed aan die kennis-economie danken komt in ieder geval niet door de studenten maar door de goed verdienende werkers in de kennissector: bij universiteiten, hogescholen, medische instellingen enzovoort. Daaronder ook *research en development* in bedrijven en instellingen. Onlangs kwam er weer een onderzoek uit dat op dit onderwerp betrekking heeft, afkomstig van Platform 31, een kennisinstituut voor steden en regio's in Nederland. Binnen het door Platform 31 gecoördineerde onderzoeksprogramma hebben RUG (bedrijfskunde) en Atlas voor gemeenten een onderzoek gedaan getiteld 'Trickle down in de stad'. Ik vergelijk hierna de berichtgeving over dit onderzoek in de Volkskrant en Trouw (in de NRC trof ik niets aan over dit onderzoek; opmerkelijk want de NRC publiceerde op 14 februari 2013 wel een stuk over het onderzoek van TNO inzake de veronderstelde bijdrage van €25.000 per student aan de stedelijke economie, waarop ik in het bulletin van februari 2014 ben ingegaan; ook heb ik gemaild met de ombudsman van de NRC, Sjoerd de Jong, over de kwestie: is de krant politiekman? Mijn antwoord: een marginale toets op onwaarschijnlijke bevindingen is zeker op zijn plaats,

van De Jong echter geen reactie gekregen). Ik eindig met een aantal opmerkingen over de kwestie die de uiteindelijke aanleiding was van het onderzoek *Trickle down in de stad*, te weten de verdringing van laagopgeleiden door hoger gekwalificeerden op de arbeidsmarkt.

De Volkskrant, 7 april.

Voorpagina: "Steden: Baat bij hoogopgeleiden. [...] Voor elke honderd instromende hoogopgeleiden komen er tien banen bij, zoals in de horeca. Dat werk doen ze echter vaak zelf en verdringen zo lager opgeleiden van de arbeidsmarkt".

Pagina 2, kop: "Studenten in de stad: meer werk, maar ze doen het zelf" Artikel zelf: "Ze zijn de troetelkinderen in elke grote stad: de hoogopgeleiden. [...] Iedere hoogopgeleide brengt banen met zich

mee. Het zijn banen die bij uitstek kunnen worden vervuld door werknemers met een minder hoge opleiding. Hier wringt de schoen: het zijn ook de hoogopgeleiden die juist deze banen inpikken".

Pagina 11, artikel: "Een antropologe serveert de thee. [...] In Utrecht, waar maar liefst 62 procent van de bevolking hoogopgeleid is, worden 6000 volle banen waarvoor geen opleiding is vereist, vervuld door hoogopgeleiden. In dit aantal zijn dan nog niet de studentenbanen meegeteld, want niet-afgestudeerde studenten worden gerekend als middelbaar opgeleid".

Drie stukjes uit de Volkskrant van dezelfde dag, niet geheel compatibel, zou je zo zeggen. Het eerste stukje suggereert dat inkomende hoogopgeleiden zelf in de horeca aan de slag gaan. Datzelfde suggereert de passage uit het tweede stukje: 'meer werk, maar ze doen het zelf'. Maar hier wordt uitdrukkelijk van studenten gesproken. Dat suggereert dat studenten als hoogopgeleiden gelden (en dat het over inkomende studenten gaat). Uit het derde stukje blijkt echter dat het (ook) niet aan de slag komende afgestudeerden zijn die in de horeca werken. Tevens wordt opgemerkt dat studenten niet tot hoger opgeleiden worden gerekend. De thee-serverende afgestudeerde antropologe die nog een definitieve baan zoekt is niet een instromende hoogopgeleide die banen met zich mee brengt (eerste quote). Daar heeft ze het geld niet voor, integendeel, dat moet ze in de horeca verdienen. Kortom, zachtjes gezegd, nogal een rommelige verslaglegging in de Volkskrant.

Trouw, 8 april: pagina 16, kop: "Steden koesteren hoogopgeleiden". Daaronder: "Hoger geschoolden zorgen voor werk op lbo-niveau. Maar die banen gaan naar overge-kwalificeerden". Kopje in de tekst: 'Voor iedere honderd hoogopgeleiden komen er in een stad 10 extra banen'. In het artikel zelf de tekst, wat specifieker: "Voor iedere honderd hoogopgeleiden komen er in

de verdringing van laagopgeleiden door hoger gekwalificeerden op de arbeidsmarkt

een stad gemiddeld tien banen voor werkzoekenden op lbo-niveau of lager" (mijn cursivering).

Trouw geeft een verslag dat in ieder geval consistent is, en, wat meer zegt, consistent is met wat er in het besproken rapport, **Trickle down in de stad**, wordt gesteld. Met een kleine nuancering: "Voor een gemiddelde stad betekent dit resultaat dat – bij een gelijkblijvende omvang van de woningvoorraad – honderd extra hoogopgeleiden zorgen voor *bijna* (mijn cursivering) tien banen voor laagopgeleiden" (pagina 12) (de restrictie 'gelijkblijvende

omvang van de woningvoorraad' zal mogelijk te maken hebben met de toegenomen woningbehoefte bij extra banen: die leveren ook de bouwnijverheid werk op). Op pagina 27 wordt inderdaad gemeld dat studenten niet tot de hoger opgeleiden worden gerekend maar tot de middelbaar opgeleiden. Op pagina 49, in de beschrijving van indicatoren, wordt onder hoogopgeleiden verstaan: "[...] personen met een hoge opleiding hbo en wo (bron: CBS/EBB). Onder hoger onderwijs vallen alle opleidingen op niveau 5, 6 en 7 van de SOI: hbo- en universitaire opleidingen en oudere beroepsopleidingen die daarmee vergelijkbaar zijn". Hoe dan ook, het besproken rapport stelt dat de kenniswerkers (en dat zijn dus in dit geval *niet* de studenten) per 100

bijna een tiental extra banen opleveren (bij gelijkblijvende woningvoorraad). Dat is dus in elk geval heel wat anders dan de 2 à 3 banen die nogal eens in gemeentelijke kringen per 10 binnenkomende kenniswerkers, of zelfs per 10 studenten, worden genoemd. Zo bijvoorbeeld in het katern 'stad maken', behorende bij het symposium 'Wonen in stad.nl' in het Paleis op 19 maart: "Elke 4 studenten creëren een nieuwe baan en elke nieuwe kennisbaan creëert 2,3 extra banen in andere sectoren", volgens dit katern. Waar halen ze het vandaan, zou je zeggen.

Tot zover de publiciteit over het rapport 'Trickle down in de stad'. Maar waar dit rapport uiteindelijk over gaat is de verdringing door hoger (en middelbaar) opgeleiden in banen die ook door lager opgeleiden kunnen worden ingevuld. Een zaak die met name in studentenste-

den speelt. Het rapport eindigt dan ook op pagina 48 met de verzuchting dat studenten zouden kunnen worden ontmoedigd om naast hun studie te gaan werken. Ook handhaving op zwartwerkende studenten in de horeca kan helpen om de kans op werk voor laaggeschoolden te vergroten, aldus het rapport. In hoeverre dit realistisch is valt natuurlijk te bezien. Maar wat in het rapport, hoewel mede van Groninger origine, ontbreekt is een verwijzing naar een opmerking van scheidend burgemeester Freeman afgelopen december over deze verdringingsproblematiek. Toen al vroeg hij aandacht, bedoeld als nuancering in de zee van opvattingen die de komst en aanwezigheid van studenten zo hoog schatten, voor de laaggeschoolden die 'niet aan de bak komen'. Blijkbaar heeft hij het toen goed gezien!

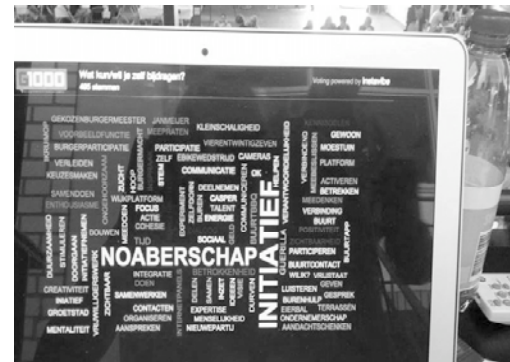
Opluchting

Tot het straatmeubilair dat niet altijd beschikbaar is voor het gebruik waarvoor het is bedoeld behoort ook Erwin Olafs openbaar toilet op de hoek Lage der A - Reitemakersrijge. Gelukkig is de winter voorbij!

De Burgertop, een impressie

In april ontvang ik een brief van de burgemeester dat ik ingeloot ben in een groep van 10.000 Stadjsers uit de gemeentelijke basisadministratie. Dat houdt in dat ik de kans loop mee te doen aan de eerste Burgertop van de stad, mits ik natuurlijk bericht stuur dat ik wel wil meedoen. Ik weet niet hoe groot de animo onder de Stadjsers is maar mijn aanmelding zal worden gehonoreerd. Enkele weken voor de top zal plaats vinden ontvang ik het bericht dat ik ben geplaatst.

Op een stralende 6 juni is het zover. Het is als het betreden in mijn kindertijd van het jaarlijkse feestterrein: een opgewekte stroom mensen begeeft zich naar een vrolijk uitgedoste entree en vele hulpvaardigen staan gereed om je de goede kant op te loodsen. Dat terrein is in dit geval het vroegere gebouw van het Dagblad van het Noorden met omringend gebied. De ruimte waarin ooit de machtige drukpers stond

is nu gereserveerd voor ons, deelnemers aan het belangrijke gebeuren. De leidster van het samenzijn zal niet nalaten ons te herinneren aan de teloorgang van de krantenproductie in onze stad. Wanneer ze ons heeft gesommeerd onze hand op te steken als we abonnee zijn van het Dagblad en vervolgens of degenen die het blad hebben opgezegd de hand willen opsteken trekt ze de conclusie dat het 'jullie schuld is dat de krantenproductie hier ten onder is gegaan.' Het belooft een spannende dag te worden!

Spreekster herhaalt wat de burgemeester aan ons, deelnemers aan de Burgertop al heeft beloofd, we krijgen de kans mee te praten over de toekomst van de stad. Daartoe heeft de vergadering geen agenda maar wel een structuur. Alle rond een tafeltje gezeten gezelschapjes moeten zich buigen over de vraag *Wat vind jij belangrijk voor Groningen*, door elk der deelnemers

te beantwoorden nadat zijn of haar gezelschap daarover 20 minuten heeft gedelibereerd zonder elkaar tegen te spreken. Deze op zichzelf al bijna onmenselijke opgave wordt nog zwaarder doordat je je eigen antwoord in één woord moet samenvatten en opzenden via mobieltjes of ander modern communicatiegerei naar op een balkon opgestelde apparatuur, bediend door enkele jongelui. Het wonder, althans in mijn ogen, geschiedt: op grote schermen dansen de ingezonden woorden voor onze ogen waarbij de het vaakste gebruikte woorden steeds groter oplichten. In luttele seconden worden we -we schijnen met 800 man in de zaal te zitten geïnformeerd over onze favoriete woorden: verbinding, leefbaarheid, saamhorigheid, dat blijkt het gevoel van de Burgertop.

Een tweede en een derde ronde volgen waarbij de groepjes, in volledig andere samenstelling zich moeten

buigen over de vragen *Wat is daarvoor nodig* en vervolgens *Wat kun en wil je daaraan bijdragen*. De tweede vraag geeft weer aanleiding tot een scherm vol woorden: ik noteer als de hoogst gescoorde termen ontmoetingsplekken, betrokkenheid, basisinkomen. Maar bij het derde groepje over wat ik kan en wil bijdragen raak ik de kluts wat kwijt, We moeten praten over de bijdrage van het groepje dat eerder aan deze tafel zat. Die bijdrage bestaat uit het idee om een groene corridor door de stad aan te leggen die hondenbezitters ruimte geeft voor hun huisdier en de senioren gelegenheid om ter wille van hun gezondheid hun benen dagelijks te strekken. Ik durf niet te bekennen dat ik liever door een fatsoenlijke straat loop dan langs allemaal struiken en bloembedden.

Na de lunch -het eten en drinken is vrij en de organisatie loopt op rolltjes- zullen de tien hoogst scorende thema's in een plan moeten worden uitgewerkt. Ik kom weer in een nieuw groepje terecht van burgers die allen voor het onderwerp *noaberschap* een plan willen maken. De vragen die aan ons worden gesteld zijn *Waar dromen we samen van* en vervolgens *Wat moet er gebeuren om die dromen te realiseren*. Onze dromen kleuren een beetje nostalgisch: naar het dorp waar iedereen iedereen kende en naar vroegere bureaus die altijd voor je klaar stonden. Hoe moet dat nu in een stad met al die voortdurend verhuizende studenten en met al die drukbezette

echtparen die na hun werk zich naar de crèche haasten en voor ze de samenleving gaan steunen op apegapen liggen. Desondanks komen we met een plan. Doe met de buurt als wij vandaag doen. Een wijkburgertop! Met al die discussierondes leer je de mensen uit je wijk kennen. Tien tegen één dat ze je in het vervolg niet meer voorbijlopen en de basis wordt gelegd voor goed *noaberschap*.

Alle groepen brengen een plan voort. Ze worden op een groot papier opgeschreven en langs de wanden opgehangen. Ik lees dat er meer groepen zijn die de dag zo inspirerend vinden dat ze om *noaberschap* te bevorderen met het idee van een wijkburgertop komen. Er leven ook ideeën over ambtenaren die als postillons d'amour moeten optreden tussen het stadsbestuur enerzijds en de plannenmakende burgers op wijkniveau anderzijds. En er is het verlangen naar meer groen bij vele groepen. Inmiddels lopen we met stippen langs de vele papieren om de ons aansprekende ideeën te bekronen met één van onze eigen stippen. Razendsnel worden de stippen geteld en in no time verschijnt het resultaat weer op de schermen. We gaan door, roept onze leidster.

Zij die hun naambord aan een van de tien plannen die zijn uitverkoren hebben opgehangen kunnen een uitnodiging tegemoet zien voor 27 juni om het plan van hun voorkeur verder uit te werken. Moe maar vol-

daan verlaten we tegen vijven het feestterrein. De burgertop is ten einde.

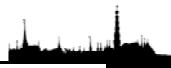
Terugfietsend heb ik de gelegenheid mezelf de vraag te stellen wat ik er eigenlijk van vond.

Een prachtige dag. Dat zeker. Niet alleen dat de top goed georganiseerd was, ik vond het een groot genoegen met zovele, mij onbekende mensen te praten over de stad waar ik al zo lang woon en die me aan het hart gaat. De moderne vergadertechnieken die met behulp van de huidige communicatieapparatuur op deze massabijeenkomst worden toegepast zijn even vernuftig als ze manipulatief uitwerken. Alleen al de meest gekozen woorden aan het begin van het proces zijn woorden van vermoedelijke minderheden. En of degenen die hetzelfde woord hebben gekozen zich er wel dezelfde inhoud bij denken blijft onbekend. Maar de woorden krijgen een beetje de glans van een gezamenlijke keuze. Zo word je met zijn allen bepaalde richtingen in gestuurd. Uiteindelijk houd je het gevoel over dat het plan dat je met je laatste groep opstelt jouw plan is. Ik neem de hoed af voor de bedenkers van zo'n vergaderaanpak.

Wat de plannen zelf betreft, één ding is zeker. De stad zal niet diepgaand verbouwd worden als het aan deze burgertop ligt. Hoog scoort het idee van het basisinkomen. Het plan is om het idee te bestuderen. Maar dan? Het is geen idee dat ooit plaatselijk handen en voeten kan krijgen. Het idee van *noaberschap*? In feite gaat het om een houding, een attitude van de burger. Hoe kun je mensen daartoe brengen? Door een langdurige beïnvloeding op meer dan plaatselijke schaal. Zoals in een campagne van vijftig jaar het merendeel van de Nederlanders van het roken is afgebracht. Het idee dan om de diepenring, in te richten voor boeren, burgers en buitenlui? De gemeente is al doende om de ring van terrassen te voorzien en dan is daar het plan om de diepenring meer te benutten voor de bus. Maar laat ik stoppen met mijn mitzen en maren. Het was een prachtige dag, die moet ik mezelf niet afnemen.

G1000
OP WEG NAAR EEN ANDERE DEMOCRATIE

GRONINGEN

Bijdragen/reacties

Mailadres doorgeven

Correctie

Oproep

Bijdragen/reacties

Bent u het niet eens met een bijdrage in het Vriendenbulletin of vindt u dat een bijdrage aanvulling verdient?

Geen nood, we verwelkomen commentaren op de artikelen in het Vriendenbulletin. Wel houdt de redactie zich het recht voor een ingezonden bijdrage in te korten, of, bij het overschrijden van fatsoensnormen, te weigeren. Anonieme bijdragen worden niet opgenomen. Kortom, de gebruikelijke gang van zaken bij ingezonden brieven in de 'overige' pers. Reacties graag vóór het verstrijken van de kopijdatum, genoemd in het colofon, zenden naar eindredacteur Maria Hintzbergen. Anders schuiven die door naar een later nummer.

Mailadres doorgeven

Aan de donateurs van de Stichting Vrienden van de Stad Groningen.

Graag zou het bestuur van de Vrienden beschikken over uw mailadres, zodat we u sneller een bericht kunnen sturen over activiteiten die we organiseren.

U kunt uw mailadres sturen naar onze secretaris Chris Wessels, zijn mailadres is: cjawessels@home.nl.

Correctie

Vriendenbulletin nummer 80. De heer Ties Diikhuis uit Euvelgunne wees er op dat de meander van de Hunze zoals die op het kaartje in het artikel 'De Osloweg te Groningen' is

getekend een beetje te royaal is uitgevallen. De kaart op bladzijde 12 in Meindert Schroors *Historische Atlas van de stad Groningen* geeft de verhouding tussen het Winschoterdiep en de meander correct weer.

Oproep

De Stichting Vrienden van de stad Groningen zoekt een penningmeester als opvolger van onze huidige penningmeester Jan van der Laan. Wie van u, bekend met financiële zaken, heeft voor deze functie belangstelling?

Graag reacties naar Tom van der Meulen, voorzitter St. Vrienden van de Stad Groningen, tel 050 5890776

Expositie fotowedstrijd - De foto's die in het kader van de fotowedstrijd ter gelegenheid van ons lustrum als de beste zijn geselecteerd zijn van 4 maart tot en met 28 april in het UMCG geëxposeerd. De expositie is daarna tot eind juni te zien in De Ark, Haydnlaan 46, Groningen.

Kariena Bakx: Selectief kunnen zijn is de kracht van JOP

Leegstand in een winkelstraat is niet iets wat je wilt. Met Kariena Bakx, coördinator van JOP, (het) Jonge OndernemersPlan, heb ik een gesprek over door JOP bemiddelde pop-up shops. Kariena heeft aan de Minerva Academie gestudeerd en toen zij een jaar of 5 geleden de studie afgerond had, was de vraag: wat nu? Zelf was ze vertrouwd met antikraak wonen. In haar omgeving bemerkte ze vraag naar accommodatie voor creatieve activiteiten die niet te duur mocht zijn. Beide zaken combinerend kwam ze uit bij het concept 'tijdelijke huisvesting voor (bijzondere) bedrijfsactiviteiten'. Dat speelde zich af in een periode dat er veel leegstand was in de Groningse binnenstad. Overleg met diverse makelaars, met name Dolf Stelpstra (Zadelhoff, Igor Feenstra) (Kooistra Feenstra en Paul) Casander (Overduin en Casander) leidde tot het idee van pop-up

shops en andere tijdelijke bestemmingen. Eigenaren van onroerend goed kunnen zo toch nog enige inkomsten tegemoet zien van panden die anders leeg zouden staan en helemaal niets opbrengen. Verschil met antikraak wonen is dat bij woongebruik een opzegtermijn van een maand gebruikelijk is. Bij een bedrijfspand is zo'n lange opzegtermijn niet praktisch, hier geldt daarom een opzegtermijn van 2 weken.

Tijdelijk gebruik van anders leegstaande panden heeft niet alleen voordelen voor de pandeigenaren, maar ook voor een straat als geheel. Wordt een straat 'gekleurd' door posters TE HUUR dan heeft dat een afschrikwekkend effect. Tijdelijk gebruik verhindert dat, een straat blijft aantrekkelijk voor het publiek (en ook voor geïnteresseerde potentiële huurders). Maar met tijdelijk gebruik moet je wel oppassen: het moet niet zo zijn dat zittende ondernemers beconcurrereerd worden door nieuwe ondernemers die veel minder huur betalen. Dat zou concurrentievervalsing zijn. JOP voert daarom het beleid dat tijdelijk gebruik alleen wordt gegund aan startende ondernemers die iets toevoegen aan het aanbod in Groningen: een nieuwe formule, ondernemers met artikelen uit de creatieve sector, galleries, maar ook ondernemers in de adviessector. Belangrijk is wel dat men aan het straatbeeld wat toevoegt, het moet interessant zijn. Alleen maar achter je laptop in een ruimte zitten is dan beslist minder. Kortom: men moet zijn plaats verdienen, het zijn uiteindelijk wel A-locaties waar men zit.

Het werkgebied van JOP is in principe de binnenstad van Groningen. Recent is echter ook Leeuwarden in beeld gekomen. JOP heeft in de loop van de tijd wel zo'n 60 initiatieven aan een accommodatie geholpen, in totaal zo'n 30 a 40 panden betreffend. Een groot aantal daarvan is inmiddels al weer op 'reguliere wijze' verhuurd. In principe betreffen de door JOP bemiddelde activiteiten nooit meer dan 15 panden. Het gaat, in de woorden van Kariena Bakx immers niet om zo veel mogelijk maar om zo goed mogelijk. JOP is daarbij ook matchmaker: zo mogelijk worden initiatieven gecombineerd die elkaar versterken. Bij de selectie van gebruikers wordt er ook gelet op de vraag of ze de verantwoordelijkheid voor een pand aankunnen en of ze hun formule waar kunnen maken. Een topser in de geschiedenis van JOP was de Carolieweg waar 2 jaar geleden zo'n 30 % leegstand was. Met initiatieven in de sfeer van lifestyle en design heeft de Carolieweg via JOP een oppepper gekregen.

Tijdelijk gebruik via JOP is mogelijk een sleutel naar flexibel ruimtegebruik in binnensteden. Van activiteiten zoals die door JOP worden bemiddeld is het, in tegenstelling tot regulier gebruik, ook geen ramp wanneer die 'even niet in de lucht zijn'. Tijdelijkheid is zo ongeveer een kerneigenschap. Op mijn vraag of JOP ook elders navolging heeft gevonden kon Kariena het antwoord niet geven. Wel merkte ze op dat de formule niet zomaar naar elke stad kan worden overgeplaatst. En zeker niet via gemeentelijke bemoeienis, want zodra overheden in beeld komen is het met de selectiviteit, die de kracht is van JOP, gedaan. JOP stuurt op kwaliteit. Voor de overheid als een gemeente zijn alle initiatieven gelijk (al zijn sommige zijn mogelijk wel wat meer gelijk dan andere). Los hiervan: JOP is natuurlijk niet de enige instelling die verantwoordelijk is voor pop-up invullingen in winkelpanden, ook niet in Groningen. Dat even voor de duidelijkheid.

Activiteitenagenda

14 juni tot 28 juni

Centrum Beeldende Kunst

www.cbkg groningen.nl €15,00

Kaarten uitsluitend te koop via webshop van CBK

14.00 uur, duur 2 à 2,5 uur

Reis mee

langs jarige stadsmarkeringen

In 1990 markeerden ze tijdens het 950-jarig bestaan van Groningen de overgang van stad naar ommeland, nu maken ze duidelijk zichtbaar waar Groningen in de afgelopen 25 jaar is uitgebreid: de 9 Stadsmarkeringen bij de invalswegen van Groningen (de 10e staat in het centrum). Wat is het verhaal achter deze voor Groningen zo karakteristieke kunstwerken? Wie ontwierp ze? En hoe zat het met dat masterplan? Speciaal voor het 25-jarig bestaan van de markeringen organiseert CBK op zondag 14 en zondag 28 juni een busreis langs deze markeringen met gids. De tocht op 14 juni vertrekt vanaf het CBK, die op 28 juni vanuit Lewenborg.

27 juni

Prinsenhof

Rondleiding Prinsenhof, Prinsentuin en Martinikerkhof

Georganiseerd door Vrienden van de Stad Groningen

Met bouwhistoricus Taco Tel

Excursie is al volgeboekt.

t/m 31 juli

Groninger Archieven, tijdens openingstijden gratis te bezichtigen

Otto Eerelman en de smaak van de Groninger elite

RHC Groninger Archieven organiseert een uitgebreid programma rond de schilder Otto Eerelman. In de Archieven wordt de smaak van Eerelmans (potentiële) opdrachtgevers uit de bovenlaag van de Groninger bevolking belicht. Bekend als schilder van rashonden en paarden, en natuurlijk van de *Paardenkeuring op de Grote Markt*, was Eerelman in zijn tijd mateloos populair.

De presentatie gaat in op Eerelman als Groninger. Getoond worden enkele van zijn werken uit eigen collectie van de Archieven en staat kort stil bij kunstinstituten als Minerva en Pictura.

www.groningerarchieven.nl

Gelijktijdig is er een expositie over Eerelman op landgoed Nienoord in Leek.

t/m 6 september 2015

Noordelijk Scheepvaartmuseum, Brugstraat 24, Groningen

050 – 312 2202

Tijdens openingstijden.

Volwassen €6,00

MJK gratis

Tentoonstelling over de bevrijding van Groningen in 1945.

De bevrijding van Groningen duurde van vrijdag 13 april t/m maandag 16 april 1945. De geallieerden en de bevolking betaalden een hoge prijs. In de strijd kwamen 110 Groningers om tijdens de gevechten, 43 Canadezen sneuvelden. Naar schatting 300 Duitse soldaten, Nederlandse en Belgische SS'ers, SD'ers en NSB'ers vielen in de strijd. In deze tentoonstelling wordt de

bevrijding in april 1945 per dag belicht, en de impact die de bevrijding heeft gehad op de inwoners van de stad.

www.noordelijkscheepvaartmuseum.nl

t/m 29 februari 2016

Grote Markt,

schutting Forum bouwterrein

www.cbkg groningen.nl

Bart Nijstad fantaseert over ontstaan Groninger Forum

In de 4e strip op de bouwschutting van het Forum fantaseert Bart Nijstad over het ontstaan van het Groninger Forum. Nijstad doet dat aan de hand van een mystiek wezen dat het toekomstige Forum uiteindelijk in de stad plaatst.

De strips op de Grote Markt komen tot stand in samenwerking met de projectmanager Grote Markt Oostwand en Forum en partners van het Nederlands Stripmuseum, het Groninger Forum en de ondernemers uit de buurt.

Iedere tweede en vierde donderdag van de maand.

Groningen Vernieuwt Grote Markt 29

(tijdelijk gebouw samen met VVV) Rondleiding langs de bouwplaats Groninger Forum

Op elke tweede en vierde donderdag van de maand wordt er een rondleiding langs de bouwplaats van de nieuwe Oostwand van de Grote Markt en het Groninger Forum gegeven. De rondleiding start om 16:00 uur in het informatiecentrum Groningen Vernieuwt op de Grote Markt en duurt een uur. U kunt zich aanmelden door een e-mail te sturen naar info@groningen-vernieuwt.nl of te bellen naar 050 – 760 0060. Aanmelden is verplicht. www.groningenvernieuwt.nl

12 september

Open Monumentendag

Onder de weg en over de lucht H.N. Werkman – Chassidische legenden

Jan Siebe Uffen e.a.,
Philip Elchers €16,50

Dichter Jan Siebo Uffen en componist Ellen Dijkhuizen maakten ter gelegenheid van het Werkmanjaar 2015 een liederencyclus in tekst en muziek naar de wereldberoemde Chassidische Legenden-uitgave van H.N. Werkman. Van deze liederencyclus werd een muziekvoorstelling samengesteld, die op 19 april in première ging in de Synagoge Groningen. Bij de voorstelling is dit boek verschenen met de druksels van Werkman, de gedichten van Jan Siebo Uffen in het Gronings en het Nederlands en een cd met een uitvoering van de liederencyclus. Het boek opent met een inleiding van kenner van de Joodse cultuur professor dr. Wout van Bakkum (hoogleraar Semitische Talen en Culturen aan de RU Groningen) over de achtergronden van de Chassidische Legenden.

Groningen in de Tweede Wereldoorlog

Beno Hofman,
In Boekvorm € 14,00

In Groningen in de Tweede Wereldoorlog geeft stadshistoricus Beno Hofman, anders dan in veel

andere boeken over de oorlog, een zo compleet mogelijk beeld van de gebeurtenissen in de stad Groningen in de Tweede Wereldoorlog. Hofman laat zien welke impact de oorlog heeft gehad op het leven van alledag. Een groot aantal panden, verspreid over de stad, komt in handen van de bezetter, het politieapparaat wordt op Duitse leest geschoeid, kranten worden onder toezicht geplaatst of totaal verboden. Verzet is er op vele manieren, uiteenlopend van de verspreiding van illegaal drukwerk tot het onderbrengen van onderduikers.

Het is Hofman gelukt veel nieuwe informatie boven water te krijgen. Het boek bevat meer dan 140 afbeeldingen waaronder een groot aantal niet eerder gepubliceerde foto's.

Geschiedenis van de Wadden – Canon van de Waddeneilanden

Anne Doedens en Jan Houter,
WalburgPers € 29,95

Veel werd geschreven over de natuur en de geschiedenis van ieder eiland apart. *Geschiedenis van de Waddeneilanden - Canon van de Wadden* is het eerste dat vijftig historische hoogtepunten en hoofdzaken van de Nederlandse Waddeneilanden weergeeft. In hun samenhang en apart. Van Texel, Vlieland en Terschelling tot Ameland, Schiermonnikoog en Rottumeroog. Het water verbond de eilanders. Hun blik was gericht op de Noord-, de Zuider- en de Waddenzee, op de Oostzee en Indië; zonder zeevaart en visserij kon geen eiland het stellen. De eilander 'talen' zijn verwant. De folklore kent overeenkomsten. De aanleg van bossen maakt op alle eilanden deel uit van één proces. Opvallend is de aanwezigheid van doopsgezinden. De rol van kerken en kloosters is bepalend

voor de Waddengeschiedenis. Veranderingen van het landschap voltrekken zich hier sneller dan elders. Aparte staatjes als Ameland, beroemde Nederlanders als kardinaal de Jong, Willem Barendsz. en Willem de Vlaming komen aan bod. De betekenis voor onze nationale defensie is en was groot. Meer dan elders vindt en vond men er kunstenaars van allerlei soort, zoals Wolkers op Texel. Er werd overlegd met tal van kenners van de eilanden zelf om een evenwichtig beeld te scheppen. Een totale geschiedenis in hoofdzaken.

Het Scholtenshuis 1940-1945 Deel 3a: Vlucht, deel 3b: Berechting

Monique Brinks,
Profiel € 32,95 (per deel)

Het Scholtenshuis, het statige herenhuis aan de Grote Markt in Groningen, was tijdens de bezetting van Nederland het hoofdkantoor van de Duitse Sicherheitsdienst in Noord-Nederland. Het staat symbool voor vijf jaren van onderdrukking en terreur. Het was de plek waar vele mensen zijn verhoord, vernederd en gemarteld; voor een groot aantal van hen het vertrekpunt naar de dood.

Recent is het dubbele derde deel van deze serie verschenen, waarin uiteengezet wordt hoe de terreur zo uit de hand kon lopen. Historica Monique Brinks, directeur van de Stichting Oorlogs- en Verzetscentrum Groningen plaatst de daden van de SD in de context van het Duitse politieke systeem en de waan van de dag.

Haar objectiviteit maakt de ontluistering over het schrikbewind op het Scholtenshuis tot een beklemmend relaas.

Bestuurssamenstelling

Dr. T. van der Meulen
(voorzitter)
C. J. A. Wessels,
(secretaris)
Mr. drs. J. van der Laan
(penningmeester)
Drs. P. J. E. Bootsma
M. L. Hintzbergen
Drs. E. M. Meisner
Ir. T. H. J. Sleyfer
Mr. C. Slothouber
Drs. M. J. A. Vooijs
Drs. D.-A. Walsma

Hoe wordt u donateur?

U kunt u als donateur van de Vrienden van de Stad Groningen opgeven bij onderstaand correspondentieadres

**Postbus 296
9700 AG Groningen**

of via de website:
www.vriendenstadgroningen.nl
e-mail:
info@vriendenstadgroningen.nl

Bank: NL06 INGB 0000 4473 73
Minimum donatie
€15,00 per jaar

De Stichting Vrienden van de Stad Groningen,

De stichting is opgericht in 1984 en komt op voor de ruimtelijke kwaliteit van de stad Groningen.

De doelstellingen zijn kort samengevat:

- Wij zetten ons in voor een goede ruimtelijke kwaliteit. Dat betekent dat zowel gebruikswaarde, belevingswaarde als de toekomstwaarde gewaarborgd worden.
- Rekening houdend met hedendaagse en zo mogelijk toekomstige ontwikkelingen zetten we in op het respectvol benaderen van de historisch gegroeide architectonische en stedenbouwkundige inrichting van de ruimte.
- Onze aandacht gaat vooral uit naar de binnenstad (gebied binnen de voormalige stadswallen). Het handhaven en verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit is daar een extra lastige opgave, terwijl dit gebied wel bepalend is voor de identiteit van de stad als geheel.

Hoe willen we dat bereiken?

- Door bij te dragen aan de meningsvorming over architectuur en openbare ruimte d.m.v. het organiseren van lezingen, debatten en excursies
- Door het volgen van en reageren op ontwikkelingen.

G r o e n i n g a

